

LIIDU SISEPOLIITIKA PEADIREKTORAAT
**POLIITIKAOSAKOND B: STRUKTUURI- JA
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA**

KALANDUS

PÕHJAMERE GARNEELI SEKTOR

KOKKUVÕTE

Dokument on koostatud Euroopa Parlamendi kalanduskomisjoni taotlusel.

AUTORID

A.N.D. International (Dominique AVIAT, Cecile DIAMANTIS)
Johann Heinrich von Thünen-Institut (Thomas NEUDECKER, Jörg BERKENHAGEN, Milan MÜLLER)

VASTUTAV ADMINISTRAATOR

Jesús IBORRA MARTÍN
struktuuri- ja ühtekuuluvuspoliitika osakond
Euroopa Parlament
E-post: ipoldepb@europarl.europa.eu

TOIMETAJA:

Virginija KELMELYTE

KEELEVERSIOONID

Originaal: EN
Tõlked: DE, ES, FR, IT, PT
Kokkuvõte: BG, CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, SV.

VÄLJAANDJA

Poliitikaosakonnaga kontakteerumiseks või selle igakuise uudiskirja tellimiseks kirjutage palun järgmisel aadressil:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Käsikiri valmis 2011. aasta veebruaris.
Brüssel, © Euroopa Parlament, 2011.

Käesolev dokument on avaldatud internetis aadressil:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

VASTUTUSEST LAHTIÜTLEMINE

Dokumendis avaldatud arvamused on autori arvamused ega ole tingimata kooskõlas Euroopa Parlamendi ametliku seisukohaga.

Reprodutseerimine ja tõlge mitteäriilisel eesmärgil on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale ja eelnevalt teavitatakse väljaandjat ja saadetakse talle üks eksemplar.

LIIDU SISEPOLIITIKA PEADIREKTORAAT
POLIITIKAOSAKOND B: STRUKTUURI - JA
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA

KALANDUS

PÕHJAMERE GARNEELI SEKTOR

KOKKUVÕTE

Lühikokkuvõte

Uuringu eesmärk on anda Euroopa Parlamendi kalanduskomisjoni liikmetele selge ülevaade Põhjamere garneeli (*Crangon crangon*) sektori ja turgude olukorrast Madalmaades, Saksamaal ja Taanis.

Uuring on mõeldud infomaterjaliks. Selles käsitletakse tootmisega seotud teemasid (tootmise majanduslik ja sotsiaalne tähtsus, laevastike kasumlikkus, keskkonnamõju), samuti turunduse küsimusi (tööstuse struktuur, suurte hulгимүүjate ja töötlejate roll, hinnad ja kasumid sektoris) ning kirjeldatakse ühise turukorralduse kohaldamist garneelisektori suhtes.

KOKKUVÕTE

Taust

Garneelisektor väärib praegu üksikasjalikku tähelepanu vähemalt neljal põhjusel.

- Sektori majanduslik ja sotsiaalne tähtsus: kolmes liikmesriigis (Madalmaad, Saksamaa, Taani), mille arvele langeb 95% kogu Põhjamere garneelipüügist, on sektoril suur majanduslik ja sotsiaalne tähtsus (sektoris on hõivatud üle 500 püügialuse). Garneelipüügil on nende riikide kalandussektoris pikad traditsioonid ja märkimisväärne majanduslik osakaal; lisaks on sellel oluline roll asjaomaste piirkondade turismis ja identiteedis.
- Ühiskondlik ja keskkonnateema: looduskaitseorganisatsioonid, näiteks WWF ja Põhjamere Sihtasutus, on varude hindamisel liigitanud Põhjamere garneeli oma kalade ostusuunistes rohelisse veergu, sest see liik ei ole ohus ja reageerib püügile suhteliselt vähe. Siiski on need valitsusvälised organisatsioonid mures soovimatu kaaspüügi (eriti noorte lestaliste kaaspüügi) ja piimtraalidega merepõhja kahjustamise pärast.
- Käimasolev ühise kalanduspoliitika ja ühise turukorralduse reform: kalandustoodete ühine turukorraldus pakub teatud hoobasid (tootjate organisatsioonid, sektoritevahelised organisatsioonid, sekkumismehhanismid, soovitus hinnad, kaubandusrežiim), millest mõnda on sidusrühmad kasutanud. Mõni neist hoobadest pole osutunud tulemuslikuks või siis pole neid tulemuslikult kasutatud.
- Madalmaade konkurentsiamet oli seisukohal, et kalapüügikvoote ja Põhjamere krevetiliste miinimumhindu käsitlevad lepingud, samuti lepingud ühe uue kaupleja turult eemaldamiseks ei kuulu ühise turukorralduse määruse reguleerimisalasse ja rikkusid EÜ asutamislepingu artiklit 81 ja konkurentsiseaduse 6. jagu. Konkurentsiamet trahvis kolme liikmesriigi tootjate organisatsioone ja hulgimüüjaid. See juhtum pole veel lõplikult lahendatud.

Eesmärk

Käesoleva uuringu eesmärk on anda Euroopa Parlamendi kalanduskomisjoni liikmetele selge ülevaade Põhjamere garneeli (*Crangon crangon*) püügi ja turgude olukorrast Madalmaades, Saksamaal ja Taanis.

Uuring on mõeldud parlamendiliikmetele infomaterjaliks ja on jaotatud kaheks osaks.

Esimeses osas kirjeldatakse püügisektorit, täpsemalt:

- Põhjamere garneeli tootmise arengut riikide lõikes,
- tööstusharu majanduslikku ja sotsiaalset tähtsust riikide lõikes,
- aluste (eriti piimtraale kasutavate aluste) majanduslikku tasuvust selles püügisektoris,
- süvamere piimtraalimise keskkonnamõju Põhjameresel,
- garneelipüüki ja varude haldamist.

Teises osas antakse ülevaade turgudest ja kirjeldatakse ühise turukorralduse kohaldamist garneelisektoris, sh:

- hind ja sekkumismeetmed,
- muude krevetiliste liikide (*Pandalus borealis*) tariifikvootide sõltumatu peatamise võimalik mõju,
- tootjate organisatsioonid,
- eeskirjade laiendamine,
- võimalused sektoritevahelise organisatsiooni loomiseks.

Teises osas kirjeldatakse ka tööstusharu struktuuri ja Madalmaade konkurentsiameti alustatud menetlust. Samuti peatatakse MSC sertifitseerimise olukorral ja väljavaadetele Põhjamere garneelisektoris.

Tulemused

Vaadeldud kolme liikmesriigi arvele langeb 95% kogu Euroopa tootmismahust. Suurim tootja on Madalmaad (47% ELi kogutoodangust), kellele järgnevad Saksamaa (38 %) ja Taani (9 %).

Madalmaadel on kõige võimsamad alused, mis lisaks sellele püüavad peamiselt pidevalt, jõudes kõrgeima keskmise lossitava koguseni aluse kohta (105 t 2010. aastal). Taani püügilaevastik on väga tõhus, sest nende alused on kõige uuemad ja püügisüsteemid tulemuslikud. Saksa laevastikus on kõige suurem väiksemate ja vanemate aluste osakaal, kusjuures mahud kõiguvad sesoonselt ja talvel püütakse väga vähe.

Madalmaade ja Saksa laevastike saagis on garneel (rahalisel väärtuses) esimese viie liigi hulgas. Madalmaade ja Saksa 12-24 m pikkuskategooriasse kuuluvate piimtraalerite sissetulek sõltub peaaegu täiesti garneelipüügist, samas kui Taani piimtraalerid püüavad samuti peamiselt garneeli, kuid osaliselt lestalisi ja neil on ka võimalus minna ületobialiste püügile.

Madalmaade ja Saksa alused paiknevad piki kogu rannikut, etendades tähtsat rolli turismis, sest pakuvad maalilisi sadamavaateid.

Laevastiku praeguse koosseisu juures (500 alust), ei ole krevetiliste püük kasumlik, kui aluste väljamüügihind on vähem kui 2,75 eurot/kg (aluseks on võetud kütuse hind 0,60 eurot/kg). Kui laevastikku vähendada 375 aluseni, siis oleks tasuvuspunktiks krevetiliste hind 2,31 eurot/kg.

Varud on praegu väga suured ja ülepüügi märke ei ole.

MSC sertifitseerimise protsessi raames on kolmes liikmesriigis koostatud halduskavu. Need pole veel lõplikult valmis ja tõenäoliselt tehakse neis veel mõni muudatus.

Rohkem kui 80% ELi turust kontrollivad kaks Madalmaade äriühingut, HEIPLOEG ja KLAAS PUUL, mis ostavad u 30 000 tonni garneeli aastas. Garneel näib olevat töötlejatele kasumlik toode.

Garneelide reis Marokosse koorimisele ja tagasi 14 kestab päeva. Toodete säilivust pikendatakse säilitusainete (bensoehape, sorbhape) ohtra kasutamisega.

Peamine tarbijariik on Belgia (rohkem kui pool ELi garneelituru kogumahust), kellele järgnevad Madalmaad ja Saksamaa. Rohkem kui 90% turu mahust moodustavad

kooritud garneelid. Koorimata garneelide peamine tarbija on Prantsusmaa, kellele järgneb Belgia.

Järeldused

Viimastel kuudel **on olukord garneeliturul selgelt halvenenud**. Kala (merikeel, atlandi merilest, tursk, lest, ...) madal hind oksjonitel on motiveerinud kalureid pigem krevetilisi püüdma, mis on viinud garneeli ületootmise ja hinnalanguseni, seda enam, et kaluritel, kellel on nii krevetiliste kui ka kalapüügiload, on suuremad püügivõimsused. Mõned 2010. aastal toimunud aktsioonid (töötajate tehaste blokeerimine), näitasid, et kalurid on mures töötajate turujõu pärast. Ühise turukorralduse hoovad pole võimaldanud vältida olukorra halvenemist ja 2011. aasta alguses kaluritele makstav hind **muudab enamiku krevetiliste püügi alustest kahjumlikuks**.

Ületootmine halvendab ka lõpptoote kvaliteeti: suured garneelide kogused külmutatakse ja hiljem sulatatakse ning segatakse värskete garneelidega.

Ühise turukorralduse kohaldamine on garneeliturgu väga vähe mõjutanud.

Hinnarežiim (soovitushind, kõrvaldamishind) ei hoidnud 2010. ja 2011. aasta vahetusel ära hindade järsku kukkumist.

Garneelipüügiga tegelevad tootjaorganisatsioonid on kõrvaldamismehhanismi väga vähe kasutanud, seda on teinud – ja peaaegu ainult – Taani tootjaorganisatsioonid. Aastal 2009 langes ELi tasandil kõrvaldamiste arvele 0,66% lossitud kogusest.

Määrused, millega avatakse süvameregarneele hõlmavad ühenduse tariifikvoodid (20 000 t/aastas, 0%) ja sätestatakse nende haldamine, ei mõjuta põhjamere garneeli sektorit, sest liikidesse *pandalus* ja *crangon* kuuluvate krevetiliste turusegmendid on suhteliselt sõltumatud.

Põhjamere garneeli püüdjatest on päris suur osa organiseerunud (ELi tasandil 88%), kuid organisatsioonidevahelised lahkkelid (Saksamaal, samuti Madalmaades) ja hirm Madalmaade konkurentsiameti ees on organisatsioonide tegevust oluliselt piiranud.

Jaemüügisüsteemis jõuab väikepakendites põhjamere garneeli hind tasemele, mis **muudab töötajate ja jaemüüjate äri kasumlikuks**. Suuremate töötajate käibest moodustab põhjamere garneel u 25 – 30% kogukäibest, kusjuures ülejäänud moodustavad peamiselt troopikavöötme krevetilised, kuid põhjamere garneel on nende jaoks suurimaid kasumivõimalusi pakkuv toode.

Põhjamere garneeli varude seisund on endiselt hea ja seda tunnistavad ka valitsusvälised organisatsioonid, kelle kriitika keskendub peamiselt kaaspüügile ja „põhja rikkuvatele“ püügitehnikatele. Viimaste aastate püügi maht (u 35 000 t) varusid ei kahjusta.

Peamised lahendused, mida kalurite organisatsioonid majanduskriisist väljumiseks kaaluvad, on MSC sertifitseerimine, TACi (lubatud kogupüügi mahud) ja kvoodisüsteem.

Kolmes liikmesriigis koostatavad halduskavad on läbivaatamisel, kuid arvestades, et kõik kalurid või vähemalt enamik neist peaks kuuluma samasuguste süsteemide alla, ei toimu turul olevate toodete diferentseerimist ja seega on märgiste abil hinnalisa saavutamine kahtlane. Kuid pikas perspektiivis peaks märgis tagama juurdepääsu turule, sest suured jaemüüjad kavatsevad lähi- või keskpikas perspektiivis loobuda ilma

MSC märgisteta kalandustoodetest. Madalmaades hakkab ministeerium krevetiliste püügilubade uuendamist seostama MSC sertifikaadi olemasoluga.

Sama krevetiliste kogust peaks olema lihtne püüda 25% võrra väiksema laevastikuga.

Soovitused

Äravisatava põhjamere garneeli kogust saab vähendada mitmel viisil:

- Võrgusilma suuruse vastavusse viimine müügikõlbuliku põhjamere garneeli suurusega, s.o need peaksid olema palju suuremad kui seadusega lubatud 16 mm, võimalik, et 22 – 24 mm.
- Noodapäras traditsiooniliste rombikujuliste silmadega võrkude asendamine ruudukujulise silmaga võrkudega.
Ruudukujulise silmaga võrgud vähendavad väikeste ümarate kalade kaaspüüki (mudilad, tursalised, meritindid, ...) ja võivad aidata vähendada rombikujuliste silmadega võrku takerduvate väikeste merikeelte kogust.
- Enamasti loorvõrkude kasutamine (eranditult või väheste eranditega).
- Võimalik on parandada äravisatavate garneelide ellujäämisprotsenti.
- Madalas vees (näiteks 0 – 3 m) püügist hoidumine.
- Püügimahtude vähendamine juunist augustini.

TACide teema on kalurite ja tootjaorganisatsioonide vahel praegu arutlusel ja seda tuleks süvendada. Eriti soovitame üksikasjalikult uurida nende sotsiaalseid ja majanduslikke tagajärgi.

Sektori majandusraskused on seotud kaluritele makstava hinnaga, mis ei ole viimasel ajal võimaldanud krevetilisi kasumlikult püüda, ja laevastiku suurusega, mis hinnangute kohaselt on liiga suur, eriti Madalmaades, kus enamik püügipiirkondi peab vastama Natura 2000 põhimõtetele. **Laevastiku vähendamisega 25%** võrra muutuks esmane väljamüügi hind, mis võimaldaks püüdjal kasumisse jõuda, 43 eurosendi võrra madalamaks.

Püütud krevetiliste kvaliteedis on ikka veel parandamisruumi (hügieen pardal, küpsetusaegade optimeerimine, toiduvalmistamiseks mõeldud õli kasutamine, ...) ja juhtiv töötaja on kasutusele võtnud kvaliteedist sõltuva hinnalisa (parima kvaliteedi korral 0,50 eurot/kg). Paremate hindade saavutamiseks oleks heaks vahendiks **lihtsate tegevussuuniste koostamine kaluritele**.

Käimasolev MSC sertifitseerimisprotsess peaks lõppema 2011. aastal või 2012. aasta alguses ja tagama sektori tarneahela alumised lülid.